

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Controversia Vnica. An nomen personæ significet rationem aliquam
realem, communem secundum rationem tribus personis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

munitatis proponit & examinat: an scilicet sit A
communitas negationis aut intentionis, aut rea-
litis secundum rationem

Forma Textus.

APERIT primò S. D. statum controuersie, distinguens ea, quæ per se manifesta sunt, ab ijs, de quibus Doctores variè sunt loquuti, duas eorum sententias distinctè referendo. Secundo simul ambas confutat vnico argumento. Tandem quæsito respondet hac

CONCLUSIO: *Nomen persone est commune tribus personis diuinis, non sicut genus vel species, sed sicut indiuiduum vagum.* Huius conclusionis sensum prius explicat: deinde probat S. D. tali argumento. Hoc nomen *persona* significat rem subsistentem in tali natura, non vt genus aut species, sed vt indiuiduum vagum; at personis omnibus diuinis commune est, vt vnaquæque subsistat in natura diuina distincta ab alijs; ergo hoc nomen *persona* &c.

Expositio Textus.

RESPONSIO ad secundum explicanda est per ea, quæ docet S. D. supra *quæst. 29. artic. 1. ad 1. Et de potentia quæst. 9. art. 1.* & per ea, quæ disputat Caietanus in *prædicamentis*, vbi explicat definitionem substantiæ primæ.

Dub. tatio. CIRCA *resp. ad 3. negat* S. D. personam esse vniuersalem, & quod vniuersale prædicetur de pluribus secundum esse differentibus, personæ verò diuinæ habent vnum esse; Cuius tamen oppositum videtur affirmare Caiet. in *prædicamentis*, soluens motum ibi dubitationem, circa definitionem substantiæ primæ. *Sed obserua* Caietanum loqui in communi de substantia primæ, cuius esse est diuersum in substantia creata, & increata, & in singulis substantijs creatis: & eadem ratione persona communissimè sumpta est vniuersale ad personam creatam & increatam, & ad singulas personas creatas; quoniam in eis habet diuersum esse. Persona verò diuina, de qua loquitur hic S. Th. non est vniuersale ad tres personas, quarum est vnum esse. Vnde propositiones illæ Cai. Omne diffinibile & certitudinaliter scibile est vniuersale: & id cuius diffinitio prædicatur de pluribus vniocè est vniuersale, glossandæ sunt de diffinibili prædicabili habenti diuersum esse in inferioribus subiectis.

CONTROVERSIA VNICA.

An nomen persone significet rationem aliquam realem, communem secundum rationem tribus personis?

Sententiæ Doctorum.

TORRES *a. 4. q. preced.* respondens huic quæsito dicit quatuor. *Primum:* Nomen personæ est nomen secundæ intentionis. *Secundum:* Persona diuina est communis tribus personis, non ratione rei & significati, sed ratione significationis communis quam habet. *Tertium:* Responderi potest hoc nomen persona diuina esse commune tribus personis ratione illius modi quem importat, qui est per se existere absque communicatione. *Quartum:* Iste modus non est aliquid posituum in tribus personis, sed est priuationem quoddam; quia communicationis priuationem dicit.

Molina dicit quinque. *Primum:* Persona de formali non significat aliquid reale, sed in concreto quippiam rationis, supponitque pro re-

bus, quæ dicuntur personæ. *Secundum:* Hæ propositiones, Pater est persona, Filius est persona, non sunt essentielles sed accidentariæ: sicut hæc, Socrates est indiuiduum. *Tertium:* Persona non est quippiam commune instar indiuidui vagi. *Quartum:* Vera est sententia Scoti dicentis vocabulum *persona* de formali significare in concreto incommunicabile naturæ rationalis; supponere verò pro rebus realibus, quibus conuenit huiusmodi incommunicabilitas, quæ negatio quædam est. *Quintum:* Probabilius est personam de formali dicere substantiam, & addere incommunicabilitatem in natura rationali.

B Vtq. duo dicit. *Primum:* Probabilior est ea sententia, quæ docet nomen personæ significare quidem conceptum communem huic & illi personæ; non tamen significare rationem communem quidditatiuè paternitati & filiationi, vt significantur his nominibus relatiuis. *Secundum:* Nomen personæ significat denominationem, & modum subsistendi incommunicabiliter comparatione Petri & Ioannis: quamuis sit essentialiter huic & illi personæ, vt nomine personæ significantur.

S. D. suam sententiam explicat vnica conclusione, videlicet. Hoc nomen persona non est commune, communitate negationis, aut intentionis, sed communitate rationis; non sicut genus vel species, sed sicut indiuiduum vagum: quam sententiam sequuntur & explicant nostrates omnes expositores post Capr. in *1. dist. 25. qu. 1.* quos etiam sequitur Suarez *libr. 1. de myster. Trinit. c. 3.*

Caietanus addit: In hac propositione, Pater est persona diuina, prædicatum essentialiter dicitur respectu subiecti; quamuis comparatione huius propositionis, Pater est Deus, in qua prædicatum est simpliciter essentialiter, prioris illius propositionis prædicatum dicat modum, atque ideo dicatur commune, vt indiuiduum vagum.

QUATVOR implicantur in hac vna controuersia difficultates: *PRIMA* est: *An nomine persone in diuinis significetur negatio, an aliqua ratio positua communis tribus personis?* *SECUNDA:* *An admissa significatione rationis positua sit hæc ratio realis, an intentio secunda, seu ens rationis?* *TERTIA:* *An nomen persone dicat vnum conceptum præcisum vniocè dictum de tribus diuinis personis, vel relationibus subsistentibus?* *QUARTA* est: *An persona quidditatiuè, seu essentialiter prædicetur de singulis in vna Deitate personis?*

E Sciendum est primò ex D. Tho. in *1. dist. 25. q. 1. a. 3.* duplicem esse communitatem: vnā rei, & alteram rationis. Communitas rei est, quando aliquid vnum & idem numero conuenit pluribus: & talis communitas est in sola diuina natura respectu trium personarum. Communitas autem rationis duplex est; quædam habens fundamentum in negatione aut intentione siue ente rationis per nomen significato; Alia quæ fundatur in re per nomen significata: sicut ratio animalis communis est homini & vrsō. Et hæc ratio fundata in re (inquit S. D.) duplex est, scilicet communis, vt ratio animalis: & specialis, vt ratio hominis. Cum igitur in diuinis realiter sit relatio, consequens est ibi etiam esse communem rationem relationis: & cum sit ibi realiter etiam paternitas & filiatio, ibi est etiam specialis ratio paternitatis, & specialis ratio filiationis realiter. Est igitur relatio communis paternitati & filiationi, sicut ratio communis rationibus specialibus. Et ad-

addit S.D. Nec tamen ex hoc sequitur, quod relatio sit vniuersale ad paternitatem, & filiationem; quia vniuersale est secundum aliud & aliud esse in suis inferioribus: in diuinis autem est tantum vnum esse: unde idem esse relationis est in paternitate, & filiatione. Hæc Diuus Thomas. Ad quorum euidenciam.

Vnitatis formalis duplex,

Vnitatis & Communis diuersitatis differentia.

Personam significare aliquam rem lepositiua.

Secundo Notandum est ex Caietano in 4. c. de ente & essentia duobus modis posse duo vel plura supposito distincta esse vnum formaliter; vno modo per adunationem eorum in aliquo extra animam illis communi, & in eis indiuiso; & hoc modo sola diuine persone sunt vnum in essentia; Alio modo plura distincta supposito sunt vnum formaliter per mutuam negationem inter se diuisionis formalis: & hoc modo qualibet indiuidua sub vna specie contenta nullo intellectu considerante sunt vnum formaliter in natura specifica. Nam Petrus nullo intellectu considerante habet hanc negationem, vt non sit diuisus à Paulo formaliter, & e contra; & idem dicendum est de speciebus sub vno genere contentis. Sed hæc vnitatis siue negatio mutue diuisionis quoad gradum genericum vel specificum non est ipsius rei, siue rationis formalis indiuisa communitas, aut eius constitutiva: sed fit natura communis formaliter per indifferentiam ad plura numero vel specie: quam indifferentiam fortitur natura, siue ratio formalis ex consideratione intellectus, qui natus est ea, re quæ adunata diuidere, ac proinde naturā in re conditionibus indiuiduantibus annexam secundum se considerare, ac solitariē sumere, & vt indifferentem accipere; & sic eidem conferre communitatem negatiuam, cum prius ex se ipsa, siue à parte rei solam haberet vnitatem formalem, vt ante diximus. Quod igitur commune est negatiua communitate habente fundamentum in re, natura quædam est aut gradus vel realitas addita eidē solitudine siue abstractione per intellectum, qua fit indifferens ad multa ac proinde communis negatiuē: quam negatiuam communitatem appellat S.D. communitatem secundum rationem ob dictam causam; quia nimirum ex sola ratione fortitur indifferentiam, non autem quod res ipsa de pluribus prædicata sit ens rationis; Animal enim vel homo, quæ de pluribus prædicantur, realem dicunt naturam in prædicamento substantiæ collocatam; quamuis eorum communitas & indifferentia fiat per intellectum abstrahentem. Caiet. verò considerans rem hoc nomine, *persona*, significatam esse realem, & fundamentum communitatis, dixit communitatem huius nominis *persona*, esse communitatem rei significatam.

Tertio: Pro comperto habendum est in doctrina D. Th. & in ipsa rei veritate, nomen *persona* significare formaliter aliquid reale positium, prout latè probat Caietanus in 3. p. q. 4. a. 2. & post eum Suarez & alij recentiores. Rationes verò præcipuæ sunt hæc; Prima, quia personalitas est constitutiva susceptiui per se primò actus essendi, & etiam filiationis in natura rationali; Secunda, quia per assumptionem humanitatis ad verbum impedita est propria humanæ naturæ personalitas; Tertia, quia Aristot. in prædicamento substantiæ ait primam substantiam esse propriè, principaliter ac maximè substantiam: & in 5. Metaphys. in c. de substantia Arist. distinxit substantiam in hypostasim & essentiam; sicut igitur hæc dicit ens per se, id est, non in alio tanquam in subiecto, sic illa, sc. hypostasis dicit ens per se, id est, separatim existens, qui modus est essendi realis & maxima rei perfectio; Quarta, quia nomina hypostasis, perso-

na, & nomina naturarum cum pronomibus, vt hic homo, hic bos, & nomina demonstratiua personaliter, vt ego, tu, ille, significant substantiam formaliter, non autem negationem aut accidens, vel ens rationis; Quinta, quia persona verbi in incarnatione supplet personam humanam, non supplet autem nihil, aut ens rationis, sed aliquid reale; Sexta, quia si natura dimitteretur à verbo, resurgeret noua persona subsistens; Septima specialiter in diuinis; quia diuinæ persone per reales proprietates relatiuas constituuntur, & distinguuntur in esse personali. Quid autem sit hæc realitas, quam adiungit naturæ personalitas, aut subsistentia, diffinit Caietan. dicens eam esse terminum vltimum vt sic purum naturæ substantiæ, atque realitatem hanc pertinere ad genus substantiæ reductiuè; singulas diffinitionis allatæ particulas latè probat & explicat Cai. in alleg. q. 4. a. 2. quem lege, si placet. Significat igitur nomen persone formaliter modum realem, scilicet subsistentiam incommunicabilem in natura rationali: sicut hypostasis, siue substantia prima eundem modum significat in tota substantiarum latitudine. Qualis autem sit hypostasis, siue substantia primæ persone communitas, & quomodo congruant eis diffinitiones Aristot. Boetij, & D. Th. subtiliter explicat Caiet. in prædicamento substantiæ ex doctrina S.D. in hoc a. & alibi. De modo verò prædicationis vniuocæ vel æquiuocæ nomen persone dicatur in diuinis de tribus, nihil expressum habemus à D. Th. nisi quod in 1. negat esse analogum; ex quo videtur necessariò sequi illud esse vniuocum, cum manifestè constet non esse purè æquiuocum. Hoc idem alijs argumentis probant Zumellus & Suarez in dicto c. 3. n. 8. An verò sit essentialis & quidditatiua prædicatio persone diuinæ de singulis in Trinitate, satis explicat & probat Cai. in hoc a. quem sequitur Suarez supra. Quamuis enim absolute loquendo persona non dicat essentiam huius & illius persone, nec prædicetur in quid, (hoc enim proprium est naturæ, vt distinguitur contra personam) sed in cuiusmodi: si tamen sermo sit de hac vel illa persona, quatenus persona est nomen comune persone, de singulis quidditatiuè prædicatur; nam singulis quidditatiuè conuenit subsistentia: & nomen persone in diuinis significat relationem personarum constitutiuam & illis intrinsicam; Patri namque diuino vt pater est, paternitate scilicet subsistente constitutus, conuenit essentialiter & quidditatiuè subsistentia relatiua & personalitas. Quæstio denique de nominis eiusdem vniuersalitate quam illi denegat hic S.D. & in 1. quidam autem affirmant, potius videtur esse de nomine, quàm de re, vt hic aduertit Iauel. qui Baconis sententiam existimat non nisi verbis esse differentem à D. Th. doctrina.

PRIMA CONCL. Nomen persone non significat formaliter negationem, aut intentionem, siue ens rationis, sed aliquid positium reale. Hanc probat in littera S. D. quia nomen persone est nomen base rei: & patet ex multis argumentis superius tactis.

SECUNDA CONCL. Nomen persone significat formaliter modum realem particulariter, siue incommunicabiliter existendi, pluribus communem, ad modum indiuidui vagi. Hæc est Ang. Doctoris in textu, & probatur à Cai. in prædicamento substantiæ.

TERTIA CONCL. Persona communitas non est positua, siue secundum rem. Hæc est D. Tho. in hoc a. & in 1.

QUARTA CONCL. Persona nomen in diuinis significat.

Personalitas quid sit ex Cai.

Qualis communitas persone.

Persona prædicatur vniuocè.

Persona prædicatur essentialiter.

An sit vniuersale.

Conclusio- nes deducuntur ex præ-

significat realem subsistentiam tribus communem negatam, siue secundum rationem. Hæc est D. Th. in littera & patet ex dictis; & eadem est ratio de persona humana, & angelica in ordine ad singulas personas.

QVINTA CONCL. Nomen persona in diuinis prædicatur quidditatiue, & essentialiter de tribus personis, modo superius explicato; & eadem est ratio de humana & angelica persona.

SEXTA CONCL. Nomen persona vniuocè dicitur in diuinis.

VLTIMA CONCLUSIO. Nomen persona non significat in diuinis aliquid vniuersale propriè loquendo. Hæc est D. Thomæ in respons. ad 3. & in 1.

Argum. & Solutiones. **CONTRA primam conclus.** sunt argumenta Aureoli à Capreolo relata & soluta in 1. dist. 25. q. 1.

Ob. 1. cons. 1. concl. **CONTRA eandem** argumentatur Molina. **Primò:** Persona diffinitur à Boetio per indiuiduum: à Richardo verò per incommunicabile; hæc autem de formali non reale aliquid significant, sed rationis; ergo.

Sol. Resp. nullam esse consequ. quoniam, ut inquit S. Th. in q. præc. a. 1. ad 3. arg. quo nunc utitur Molina, nomina intentionum possunt accipi ad diffiniendum res, quatenus accipiuntur pro nominibus rerum, quæ non sunt posita ob causam ibidem assignatam.

Ob. 2. **Secundò:** Si persona significat aliquid aliud ab eo cui cōuenit, ut sit persona, cum id reale, quod vnaquæque persona addit supra naturam, sit quid incommunicabile, ac alterius & alterius rationis in alia & alia persona tam creata quam increata, commodius dicitur vocabulum persona (quod de singulis dicitur) significare de formali modum rationis, qui hos distinctos gradus in singulis personis consequitur: supponere verò pro rebus realibus, quæ dicuntur personæ, quàm significare gradus ipsos. Neque enim fingi potest, quid aliud vocabulum persona significet, quàm vel hos gradus indistinctè, vel modum rationis communem personis, qui eos consequitur. **Sol.** Resp. nullam esse consequentiam. Ad probationem negatur antecedens, videlicet, illud incommunicabile, quod vnaquæque persona addit supra naturam, esse alterius rationis in alia & in alia persona eiusdem naturæ. Personalitas enim siue subsistentia in humana natura eiusdem est rationis vniuocè in omnibus indiuiduis formaliter loquendo; & similiter subsistentia cuiuslibet personæ diuinæ: Nam, etsi differant diuinæ personæ quasi specie proprietatis personalis, vniuocè tamen conueniunt in vna ratione subsistentiæ relatiuæ personalis; & hanc subsistentiam significat personæ vocabulum.

Ob. 3. **Tertiò:** Si persona de formali significaret id reale, quod vnaquæque persona addit supra naturam: sanè persona Patris relatiuè diceretur ad Filium, non solum quatenus Pater, sed etiam quatenus hæc persona: Probatur sequela; quia significatum formale huius personæ ut hæc, non esset aliud, quàm relatio realis ad Filium. Nec significari distinctè sub ratione huius paternitatis in concreto tolleretur rationem huius personæ, quatenus hæc numero persona est, si formale huius personæ, quatenus persona est, non est aliud, quàm paternitas ipsa in concreto, qua paternitas ac relatio est. **Sol.** Resp. nullam esse consequ. si particula illa hæc persona, denotet non tantum rem significatam, sed modum significandi expressum nomine personæ. Ad probationem negatur antecedens;

A quia significatur formaliter modus absolutus scilicet personalitas ut sic.

CONTRA secundam conclus. argumentatur idem expositor. **Primò:** Singuli gradus, quibus singulæ personæ constituuntur vltimo in esse Socratis, Michaelis &c. sunt simplicissimi & primò diuersi. ergo nullam habent inter se conuenientiam essentialem; ergo non possunt concipi sub vno conceptu communi vniuocò. **Resp.** falsum esse antec. loquendo de gradibus id est subsistentijs personarum eiusdem naturæ: conueniunt enim in communi ratione subsistentiæ.

Secundò. Persona afficitur signo particulari, **Ob. 1.** quemadmodum & quoduis aliud vniuersale: dicimus namque quædam persona generat; ergo

B persona non est quippiam commune multis instar indiuidui vagi. Patet consequentia; quia indiuiduum vagum non afficitur iterum signo particulari; ineptè quippè dixeris, quidam aliquis homo. **Resp.** cum D. Tho. hic, & Capr. in 1. **Solutio.** ad primum Aureoli contra 4. concl. duplex esse indiuiduum vagum: Vnum, quod formaliter significat indiuiduum ex parte naturæ cum determinato modo existendi, qui singularibus conuenit, ut aliquis homo; Aliud, quod formaliter indiuiduum significat ex parte modi existendi, & ex consequenti naturam: ut hoc, quod dico persona, quæ formaliter & rectè significat subsistens in natura &c. Ad argumentum negatur consequ. Ad probationem dico indiuiduum vagum primo modo non affici iterum signo particulari; quia tale indiuiduum significat naturam sub modo existendi, qui competit indiuiduo: & ille modus vagè designatur, siue communiter per signum particulare, ut dicendo aliquis homo, aliquid animal: cui non vltius potest superaddi aliud signum denotans vltiorem vagationem, sed indiuiduum vagum. **Secundò** modo designat sine tali signo particulari aut partitiuo; & idè ei non repugnat vltior designatio talis modi per signum particulare. Hæc ferè ad verbum ex Cap.

CONTRA hanc responsionem instat Molina. **Primò:** quia indiuiduum vagum ex eo non potest affici signo particulari, quia significat modum existendi particulariter, qui modus existendi nequit determinari per alium modum; si ergo persona significat eundem modum de formali & in recto, non poterit existere particulariter per alium modum, ac proinde neque affici signo aliquo particulari. **Secundò.** Indiuiduum vagum, ut quidam homo, est complexum quoddam ac vnum per accidens; Nam idem est dicere quidam homo & vnus homo, & dicere quidam homines & multi homines; ergo dictio quidam non significat id reale, quo indiuidua, quibus applicatur, constituuntur vltimò, ac distinguuntur adinuicem. **Resp.** ad 1. & negatur antecedens: Nam propria causa ob quam indiuiduum vagum primo modo non potest affici signo particulari, est quia semel determinatum est signo particulari; sequeretur enim nugatio; nam quo ad rem significatam nulla videtur absurditas. **Ad secundum** negatur antecedens; Nam indiuiduum vagum, ut quidam homo, est vnum per se; ex natura enim & eius modo, qui est subsistentia, fit vnum per se: sicut etiam cum dico vnus homo, & quidam homines, si dictio illa, quidam, significet solum subsistentiam siue modum subsistendi indiuiduali: si verò significetur pluralitas, alia est questio ad rem præsentem minimè pertinens.

CONTRA quintam conclus. argumenta. Vsq. **Obi. cont. 5. Pex. concl.**

Persona diffinitur per indiuiduum seu incommunicabile: sed hæc duo non significant conceptum quidditatum rerum sed denominatiuum; ergo persona significat rationem denominatiuum comparatione Petri & Ioannis, quamuis sit essentialis huic & illi personæ, ut nomine personæ significantur. ergo non potest à Patre, & Filio, & Spiritu S. abstrahi conceptus communis quidditatiuè: bene tamen commune quasi proprium earum; proprium autem denominatiuè prædicatur. Minor probatur; quia indiuiduum est veluti passio propria cuiusque rei in ratione entis, sicut bonum; passio autem non prædicatur in quid, sed denominatiuè. *Resp.* falsam esse minorem propositionem. Ad probationem negatur assumptum; nam indiuiduum ad naturam communiter siue absolute sumptam comparatur, ut complementum in eodem genere, non autem ut passio. Ad ens autem comparatur ut modus rei, de qua dicitur, intrinsecus: & ideo communiter sumptus de rebus singulariter existentibus prædicatur quidditatiuè.

CONTRA sextam concl. est argumentum, quod proponit & soluit Iauellus ex Ioanne Baccone, quo nihil probatur contra mentem D. Thomæ.

Ob. 1. con. *Sol. 1.* *Obi. 2.* *Sol. 2.*

CONTRA ultimam possunt adduci duo argumenta ex Caiet. loco superius allegato in prædicamento substantiæ, ubi sic argumentatur. Omne diffinibile, vel certitudinaliter scibile est vniuersale: sed persona est diffinibilis, seu scibilis. ergo. Minor probatur: quoniam de singularibus non est scientia. Secundo. Id cuius diffinitio prædicatur de pluribus vniuersale, est vniuersale: sed diffinitio tota personæ prædicatur de pluribus vniuersale; ergo persona est vniuersalis. *Resp.* falsam esse minorem primi argumenti; non enim persona diuina est diffinibilis. Secundo dico maiorem non esse veram nisi in rebus creatis, ubi id, quod est scibile, distinguitur secundum diuersa esse in singularibus. Ad secundum dico falsam esse maiorem, quando id, quod de pluribus prædicatur, non est in eis secundum aliud & aliud esse.

QVAESTIO XXXI.

De his quæ ad unitatem, vel pluralitatem pertinent in diuinis in quatuor articulos diuisa.

POST hæc considerandum est de his, quæ ad unitatem vel pluralitatem pertinent in diuinis.

Et circa hæc quaruntur quatuor.

Primo, De ipso nomine trinitatis.

Secundo, Vtrum possit dici, filius est alius à patre.

Tertio, Vtrum dictio exclusiua, quæ videtur aliam rem excludere, possit adiungi nomini essentiali in diuinis.

Quarto, vtrum possit adiungi termino personali.

Ratio ordinis articulorum huius quaestionis.

TOTA hæc quaestio, in qua S. Th. agit de his, quæ ad unitatem vel pluralitatem pertinent in diuinis, est de modo loquendi per terminos & propositiones, quatuor habens articulos optimo ordine dispositos; Nam incipiens quasi à communioribus agit de modo loquendi primo quo ad hoc nomen Trinitas: an scilicet conuenienter dicatur in diuinis. Secundo quoad nomina significantia distinctionem vnius personæ ab alia. Tertio quo ad dictionem vel dictiones exclusiuas adiunctas terminis essentialibus, quibus dictionibus exclusiuis significatur quædam compara-

Articulus Primus. 119
tio essentialis ad attributa essentialia, vel etiam ad personas siue proprietates personales. Quarto, & vltimò agit de modo loquendi quo ad dictionem exclusiuam adiunctam termino personali, quæ significatur quædam comparatio personæ ad prædicata essentialia vel notionalia. Vnde etiam in nobis primò gignitur per fidem notitia Trinitatis personarum: Secundo vnam personam alteri comparamus: Tertio essentialiam, in qua vniuntur personæ, consideramus in ordine ad attributa & personalia: Demum personas, tum per ordinem ad essentialia, tum per ordinem ad personalia siue notionalia contemplamur.

B

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum sit Trinitas in diuinis?

AD primum sic proceditur. Videtur, quod non sit Trinitas in diuinis. Omne enim nomen in diuinis vel significat substantiam vel relationem. Sed hoc nomen, trinitas, non significat substantiam, prædicaretur enim de singulis personis: neque significat relationem, quia non dicitur secundum nomen ad aliud. Ergo nomine trinitatis non est vtendum in diuinis.

2. Præterea. Hoc nomen, trinitas, videtur esse nomen collectivum, cum significet multitudinem. Tale autem nomen non conuenit in diuinis, cum vnitatis importat a per nomen collectivum sit minima vnitatis. In diuinis autem est maxima vnitatis. Ergo hoc nomen trinitas, non conuenit in diuinis.

3. Præterea. Omne trinum est triplex: sed in Deo non est triplicitas, cum triplicitas sit species inæqualitatis. Ergo nec trinitas.

4. Præterea. Quicquid est in Deo, est in vnitatis essentie diuina, quia Deus est sua essentia. Si igitur trinitas est in Deo, erit in vnitatis essentie diuina. & sic in Deo erunt tres essentialia vnitates, quod est hereticum.

5. Præterea. In omnibus quæ dicuntur de Deo, coneretur prædicatur de abstracto. Deitas enim est Deus, & paternitas est pater. Sed trinitas non potest dici trinitas, quia sic essent nouem res in diuinis, quod est erroneum. Ergo nomine trinitatis non est vtendum in diuinis.

D

Sed contra est, quod Athanasius dicit, quod Vnitatis in trinitate, & trinitas in vnitatis veneranda sit.

In suo Symbolo fidei.

Respondeo. Dicendum, quod nomen Trinitatis in diuinis significat determinatum numerum personarum. Sicut igitur ponitur pluralitas personarum in diuinis, ita vtendum est nomine trinitatis, quia hoc idem, quod significat pluralitatem indeterminatam, significat hoc nomen trinitas determinatam.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc nomen trinitas, secundum etymologiam vocabuli, videtur significare vnam essentialiam trium personarum, secundum quod dicitur trinitas quasi trium vnitatis. Sed secundum proprietatem vocabuli, significat magis numerum personarum vnius essentialia; & propter hoc non possumus dicere, quod pater sit trinitas, quia non est tres personæ. Non autem significat ipsas relationes personarum, sed magis numerum personarum adinuicem relatarum: & inde est, quod secundum nomen, ad aliud non refertur.

Ad secundum dicendum, quod nomen collectivum duo importat, scilicet pluralitatem suppositorum, & unitatem quandam, scilicet ordinis alicuius. Populus enim est multitudo hominum sub aliquo ordine comprehensorum. Quantum ergo ad primum, hoc nomen, trinitas, conuenit cum nominibus collectivis: sed quantum ad secundum differt, quia in diuina trinitate, non so-

luta.